

kens weer Vondel bij dit conflict heeft betrokken, en hem een invloed heeft toegekend, voor zijn positie te groot, voor zijn karakter veel te klein.¹⁾

Tot dusver is het spijtige besef, dat hier een kunstwerk van eerste grootte werd miskend, verkwanseld en verminkt, aanleiding geworden tot verwijten, óók aan het adres der Amsterdamsche regenten.

Men kan zich evenwel afvragen, of het wel voldoende is te constateeren, dat het Rembrandt's tijdgenooten aan begrip en gevoel voor een van zijn fraaiste scheppingen heeft ontbroken; of het niet mogelijk zou zijn zich een denkbeeld te vormen wat hen van een bewondering kan hebben afgehouden; ja of het niet een opgave der kunstgeschiedenis mag heeten na te gaan door welke elementen die afkeuring is opgewekt, of welke vereischte kwaliteiten het stuk niet heeft bezeten.

Het is duidelijk, dat bij een dergelijk onderzoek het recht tot aanklacht evenmin zal bestaan als de noodzaak tot verdediging.

Nu dank zij de laatste zorgen van den betreurden Albert Verwey het ons inderdaad mogelijk is geworden Vondel ter hand te nemen, ons met hem af te zonderen, naar hem te luisteren en ons door zijn werk te bewegen als door een stad, nu krijgt als het ware vanzelf de veelbesproken kwestie een nieuw aspect.

Doordat n.l. in de nieuwe Vondel-uitgave de gebruikelijke chronologische rangschikking door een systematische werd vervangen, is een tot dusver verspreid gedeelte van 's dichters werk bijeen gekomen: de gelegenheids-gedichten, het gedeelte dus, waarin hij het dichtst nadert tot „de werkelijkheid”, tot het rijke Amsterdam van zijn dagen, tot haar hooghartige regenten etc.

Die rangschikking is daarom van zooveel belang, omdat thans blijkt, wat vroeger te licht onopgemerkt kon blijven, dat deze honderden gedichten en gedichtjes door een groote eenheid zijn verbonden, n.l. door hun aangehouden, gespannen of gedragen toon. Men schrijft echter niet gedurende 58 jaar naar aanleiding van de uiteenloopendste gebeurtenissen gedichten, die tot een snoer te rijgen zijn, als men niet bezielde wordt door één onstuimige, nimmer aflatende aandrang, als men niet van één grootsche, alles omvattende conceptie is vervuld.

Verwey was van nature met deze eigenschap vertrouwd, hij heeft haar eerst bij Maerlant, toen bij Potgieter, Dante en ook Vondel herkend, en als een kenmerk van het dichterschap verkondigd; in zijn Vondel-uitgave heeft hij

¹⁾ De Deutsche vertaling van het bekende Gids-artikel Rembrandt en Vondel (1919) van Dr. F. Schmidt-Degener is waarschijnlijk de bron van deze beweringen, die doorgaans des te stelliger geformuleerd worden, naarmate de schrijvers minder met onze 17de eeuwsche toestanden vertrouwd zijn. Men zie b.v. het tooneelstuk „Batavernas sammansvärjning”, door A. Gauffin, den directeur van het schildertijdenmuseum te Stockholm, die reeds eer een wetenschappelijk artikel aan dit onderwerp had gewijd: „Claudius Civilis” un tableau de Rembrandt et ses avatars, in: Gazette des Beaux-Arts 71 (1929) II, p. 127 sqq.